

УДК 657

Сук Петро Леонідович

д.е.н., професор,
професор кафедри обліку і оподаткування,
ВП НУБіП України “Ніжинський агротехнічний інститут”
м. Ніжин,
Україна

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДІВ АМОРТИЗАЦІЇ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ

В процесі виробництва необоротні активи поступово втрачають свою вартість по мірі зносу. Щоб рівномірно розподілити вартість активів між відповідними періодами їх використання нараховують амортизацію. Існують різні методи її нарахування.

В Україні відповідно до П(С)БО 7 “Основні засоби” підприємство може застосовувати один із п’яти методів нарахування амортизації необоротних активів: прямолінійний, зменшення залишкової вартості, прискорене зменшення залишкової вартості, кумулятивний, виробничий [1].

МСБО 16 “Основні засоби” визначено три методи нарахування амортизації необоротних активів: прямолінійний, зменшення залишку, суми одиниць продукції [2].

Отже, відповідно до П(С)БО 7 “Основні засоби” і МСБО 16 “Основні засоби” підприємства можуть використовувати такі методи нарахування амортизації необоротних активів:

1. Прямолінійний, за яким річна сума амортизації визначається діленням вартості, яка амортизується, на строк корисного використання об’єкта основних засобів. Цей метод ще називають рівномірним, лінійним;

2. Прискореного зменшення залишкової вартості, за яким річна сума амортизації визначається як добуток залишкової вартості об’єкта на початок звітнього року або первісної вартості на дату початку нарахування амортизації та

річної норми амортизації, яка обчислюється, виходячи із строку корисного використання об'єкта, і подвоюється;

3. Метод 150% зменшення залишкової вартості, за яким річна сума амортизації визначається як добуток залишкової вартості об'єкта на початок звітного року або первісної вартості на дату початку нарахування амортизації та річної норми амортизації, яка обчислюється, виходячи із строку корисного використання об'єкта, помножена на 150%;

4. Метод 125% зменшення залишкової вартості, за яким річна сума амортизації визначається як добуток залишкової вартості об'єкта на початок звітного року або первісної вартості на дату початку нарахування амортизації та річної норми амортизації, яка обчислюється, виходячи із строку корисного використання об'єкта, помножена на 125%;

5. Зменшення залишкової вартості, за яким річна сума амортизації визначається як добуток залишкової вартості об'єкта на початок звітного року або первісної вартості на дату початку нарахування амортизації та річної норми амортизації, яка визначається у відсотках як різниця між одиницею та результатом кореня ступеня кількості років корисного використання об'єкта від результату ділення ліквідаційної вартості об'єкта на його первісну вартість;

6. Кумулятивний, за яким річна сума амортизації визначається як добуток вартості, яка амортизується, та кумулятивного коефіцієнта. Він розраховується діленням кількості років, що залишаються до кінця строку корисного використання об'єкта основних засобів, на суму числа років його корисного використання;

7. Метод суми одиниць продукції, за яким річна сума амортизації визначається як добуток фактичного річного обсягу продукції (робіт, послуг) та виробничої ставки амортизації. Вона обчислюється діленням вартості, яка амортизується, на загальний обсяг продукції (робіт, послуг), який підприємство планує виробити (виконати), використовуючи об'єкт основних засобів;

8. Метод годин роботи, за яким річна сума амортизації визначається як добуток фактичної кількості годин роботи об'єкта протягом року та виробничої

ставки амортизації. Вона обчислюється діленням вартості, яка амортизується, на загальну кількість годин роботи активу, що планується на рік.

Для амортизації малоцінних необоротних матеріальних активів в Україні передбачено два методи: 1) нарахування амортизації здійснюється в розмірі 50% вартості об'єктів при видачі їх в експлуатацію, а решту 50 % вартості – при списанні об'єктів; 2) нарахування амортизації здійснюється в розмірі 100% вартості об'єктів при видачі їх в експлуатацію [1].

Метод 50 % вартості об'єкта при видачі його в експлуатацію і 50 % вартості при списанні дозволяє змінювати відсотки по нарахуванню амортизації. Таким чином, ми отримаємо інші суми з нарахування амортизації. Наприклад, можна встановлювати 30 % вартості об'єктів при відпуску у виробництво, а 70 % вартості, яка амортизується, у місяці їх вилучення з активів (списання з балансу). Або навпаки – 70 % вартості засобів при відпуску у виробництво і 30 % вартості, яка амортизується, у місяці їх вибуття з підприємства.

МСБО 16 “Основні засоби” дозволяється використовувати й інші методи, які підприємство вибере самостійно. Проте, необхідно, щоб вибраний метод амортизації відображав очікувану форму споживання майбутніх економічних вигід від цього активу суб'єктом господарювання [2].

У світовій практиці існує використання методу амортизації необоротних активів на основі доходу (revenue-based amortisation method). Його можна використовувати якщо наперед відомі реалізаційні ціни і кількість продукції згідно контракту. За цим методом річна сума амортизації визначається як добуток вартості, що амортизується (різниця між первісною і ліквідаційною вартістю), та коефіцієнта амортизації, який обчислюється діленням фактичного обсягу доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) на плановий обсяг доходу від реалізації продукції.

В міжнародній практиці є також методи нарахування амортизації вибуття (retirement method) і заміщення (replacement method). Метод вибуття передбачає нарахування амортизації одноразово при вибутті основного засобу на всю його

вартість. Потім під час експлуатації амортизацію на такий об'єкт не нараховують. За методом заміщення нараховують амортизацію на основний засіб одноразово при його надходженні на всю його вартість. Потім при експлуатації амортизацію на такий основний засіб не нараховують [3]. Метод заміщення в Україні відповідає методу нарахування амортизації по малоцінних необоротних матеріальних активах у розмірі 100% вартості об'єктів при видачі їх в експлуатацію. Метод вибуття в Україні не використовується.

Амортизацію необоротних активів можна розраховувати також за методом переоцінки. Суть цього методу полягає в тому, що активи переоцінюються в кінці кожного періоду. Амортизація визначається як різниця між вартістю активів на початок періоду, плюс надходження активів протягом періоду і мінус вартість активів на кінець періоду [4, с. 217].

Отже, в світовій практиці існують різні методи нарахування амортизації необоротних активів. П(С)БО 7 “Основні засоби” встановлені 5 методів, а МСБО 16 “Основні засоби” – три методи. Проте, МСБО 16 “Основні засоби” не заборонено використовувати будь-який метод амортизації, який обере підприємство.

Список використаних джерел:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 “Основні засоби”, затверджено наказом Міністерства фінансів України 27 квітня 2000 р. № 92, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 18 травня 2000 р. за № 288/4509. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>.
2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 “Основні засоби”. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_014.
3. http://higheredbcs.wiley.com/legacy/college/kieso/0470374942/gate/Expanded_Discussions/Ch11_Expanded_Discussion_Special_Depreciation_Methods/special_depreciation.html.
4. Вуд Ф. Бухгалтерский учёт для предпринимателей / Ф. Вуд. – 5-е издание, часть 3. – М.: Аскери Информайшн Лтд., 1993. – 341 с